

Oslo, 20. oktober 2023

Sex og samfunns høringsnotat til Stortingets justiskomité

Sex og samfunn takker for muligheten til å komme med skriftlig innspill til justiskomiteens arbeid med statsbudsjett 2024.

Om Sex og samfunn

Sex og samfunn er Norges største senter for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter. Vi har i over 50 år jobbet for økt kunnskap, kompetanse og tilgjengelige tjenester på feltet. Vi driver klinisk og pedagogisk virksomhet, samt faglig utvikling og politisk påvirkningsarbeid. Den kliniske delen av arbeidet vårt inkluderer blant annet Norges største klinikk for seksuell helse. I 2022 var vi i kontakt med 40 000 unge gjennom vår poliklinikk, vår chat-tjeneste og seksualitetsundervisningen vi holder for 9. trinn i Oslo.

Vårt innspill

Sex og samfunn vil i vårt innspill understreke hvorfor vi mener vi trenger en samtykkelov som tar utgangspunkt i en «ja betyr ja»-modell.

Vi trenger en samtykkelov med et tydelig signal

Voldtekt er et omfattende samfunns- og likestillingsproblem i Norge. Nesten én av ti kvinner og én av hundre menn, oppgir å ha vært utsatt for voldtekt minst én gang i løpet av livet. Hver femte jente og 1 av 14 gutter opplever et seksuelt overgrep før fylte 18 år.

Vi mener at flere tilfeller av voldtekt må omfattes av straffelovens voldtektsbestemmelse, både for at Norge skal oppfylle sine internasjonale forpliktelser, men også for å gi best mulig vern til de som utsettes for en voldtekt. Sex og samfunn er kritiske til at Straffelovrådet ikke velger å følge internasjonale menneskerettsstandarder og utviklingen i andre nordiske land når de foreslår en «nei betyr nei»-modell fremfor en «ja betyr ja»-modell.

I forslaget fra Straffelovrådet forutsettes det en uttrykt motvilje for at en handling skal regnes som voldtekt. En slik utforming av lovverket vil ikke ivareta personer som av ulike grunner ikke evner eller tør å uttrykke motvilje for en handling. Videre ser vi det som problematisk at modellen legger opp til en tanke om at personer er seksuelt tilgjengelige inntil noe annet er uttrykt, mens det i en «ja betyr ja»-modell heller legges til grunn at vi er seksuelt utilgjengelige inntil vi uttrykker noe annet.

Holdnings- og handlingsendring hos unge

Straffelovrådet påpeker at lovgiver ønsker en tilbakeholden bruk av straff og at handlinger som kan være moralsk fordømmende ikke nødvendigvis skal være straffbare. Sex og samfunn er enige i at kunnskap er en viktigere nøkkel til holdnings- og handlingsendring enn straffeloven. Likevel er vår erfaring at unge i starten av sin seksuelle utforskning med andre bruker straffeloven som rettesnor til å forstå hvordan seksuell grensesetting foregår. Mange av de unge vi møter er svært opptatt av hva som er straffbart i seksuell samhandling. De spør oss om hvilke handlinger som er straffbare, hvor mye man kan gjøre med noen før det er et overgrep eller om ulike situasjoner eller handlinger er straffbare.

I undervisningssituasjoner med unge er det utfordrende at dagens lovverk ikke rammer seksuell omgang uten samtykke. Det er grunnleggende ulikt utgangspunkt for seksuell samhandling om man lærer at andre og du selv er seksuelt tilgjengelig inntil noe annet er uttrykt, eller om du lærer at andre er seksuelt tilgjengelig inntil de uttrykker noe annet.

Behov for kunnskap i håndhevingsapparatet

En samtykkelov vil også kreve at det settes av økte midler til kunnskapsheving om lovverket i håndhevingsapparatet. Instanser som blant annet politiet må få kunnskap om hvordan nye voldtektssaker skal håndteres og hvilke spørsmål som er fremmende og hemmende for å sikre at personer utsatt for voldtekt anmelder

Merknad til komiteen

Sex og samfunn har følgende merknader til justiskomiteen:

- Sex og samfunn ber justiskomiteen følge opp Straffelovrådet og Voldtektsutvalget og sikre at vi får en samtykke som tar utgangspunkt i en «ja betyr ja»-modell.
- Sex og samfunn ber justiskomiteen sette av økte midler til kunnskapsheving om lovverket både i seksualitetsundervisning og i håndhevingsapparatet.

Med vennlig hilsen

Ingvild Endestad
Avdelingsleder
kommunikasjon og politikk

Anneli Rønes
Fagpolitisk rådgiver

